

УДК 712.25:711.558:316.42

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2026.40.50>

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ МІСЬКИХ ЗЕЛЕНИХ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ

Литвинчук Дар'я Вячеславівна¹, Тищенко Оксана Василівна²

¹ студентка 3 курсу освітньої програми «Ландшафтний дизайн» кафедри біології рослин,
Навчально-науковий центр «Інститут біології та медицини»,
Київський національний інститут імені Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: lytvynchukdaria@knu.ua, orcid: 0009-0008-5509-8064

² кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри біології рослин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: oksana_tyshchenko@knu.ua, orcid: 0000-0002-5709-1252

Анотація. У статті розглянуто інклюзивність як один із ключових критеріїв якості сучасного ландшафтного дизайну міських зелених громадських просторів. Проаналізовано, яким чином просторово-планувальні, функціональні та сенсорні характеристики зелених зон впливають на рівень доступності, комфортності та користувацького досвіду різних груп населення незалежно від віку, фізичних можливостей або соціальних особливостей. Узагальнено підходи універсального та інклюзивного дизайну в контексті формування якісного міського середовища, орієнтованого на рівний доступ, безпеку та багатофункціональність.

Мета. Обґрунтувати інклюзивність як інтегральний критерій якості ландшафтного дизайну міських зелених громадських просторів та визначити її роль у формуванні комфортного й справедливого міського середовища.

Методологія. Дослідження базується на аналізі й узагальненні сучасних наукових публікацій, присвячених інклюзивному та універсальному дизайну, оцінці якості публічних просторів і впливу зелених зон на добробут населення. Застосовано методи теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу та систематизації підходів.

Результати. Сформовано структуровану модель індикаторів інклюзивності для оцінювання якості міських зелених громадських просторів за десятьма взаємопов'язаними критеріями: проста навігація та орієнтація; доступність входів і маршрутів; якість базової інфраструктури; пішохідна та транспортна доступність; сенсорна читабельність і різноманітність; соціальна відкритість і різноманітність користувачів; відчуття безпеки; гнучкість і адаптивність простору; якісне утримання та управління; врахування історичного, соціального й демографічного контексту.

Наукова новизна. Запропоновано розгляд інклюзивності не як окремої вимоги або набору нормативних рішень, а як комплексної характеристики якості міського ландшафтного середовища.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані у проектуванні та реконструкції міських зелених громадських просторів з метою підвищення їхньої якості, доступності та інклюзивності.

Ключові слова: інклюзивність, ландшафтний дизайн, міське середовище, зелені громадські простори, якість простору, універсальний дизайн, доступність, багатофункціональність, сенсорна інклюзивність, користувацький досвід, безпека простору, соціальна взаємодія, міське планування, сталий розвиток.

ВСТУП

Сучасне місто є основним простором повсякденного життя більшості населення, однак його просторове середовище часто лишається малоприсадибним для значної частини користувачів. Пішохідні зони, транспортна інфраструктура та публічні простори тривалий час формувалися без системного врахування вікових, фізичних і сенсорних відмінностей людей, що спричиняє виникнення бар'єрів у доступі до міських функцій. У результаті міський простір одночасно виступає середовищем можливостей і простором виключення для окремих груп, що актуалізує інклюзивний підхід до його формування [8].

Зростання частки людей похилого віку та осіб із різними формами обмежень підсилює проблему просторової доступності. Недостатня пристосованість публічних просторів та міжпросторових зв'язків обмежує самостійність і мобільність користувачів. За цих умов якість міського середовища дедалі більше визначається не лише естетичними чи функціональними характеристиками, а здатністю забезпечувати рівний доступ, зрозумілість і комфорт для різних груп населення [8].

Інклюзивність у міському середовищі ґрунтується на розумінні того, що обмеження у користуванні простором виникають не лише через індивідуальні особливості людини, а значною мірою через просторові рішення, закладені в організацію середовища. Перепади рівнів, неякісні покриття, дефіцит місць відпочинку, нечитабельна навігація або нестача базової інфраструктури формують ситуації, у яких середовище саме стає джерелом обмежень [8].

У такому контексті міський простір або підсилює можливості людини, або створює додатковий тиск на її фізичні та сенсорні ресурси. Неналежно спроектоване чи утримуване середовище підвищує просторове навантаження, змушуючи користувача витратити більше зусиль на пересування, орієнтацію та виконання повсякденних дій. Натомість навіть помірні просторові поліпшення можуть істотно зменшувати цей тиск і підвищувати загальний рівень комфорту і безпеки [8].

Тривалий час у практиці домінувала логіка поділу потреб на «загальні» та «спеціальні», що призводило до створення окремих, часто ізольованих рішень для певних груп і фактично закріплювало їхню відокремленість у міському просторі. Інклюзивний підхід змінює цю логіку: акцент переноситься із «пристосування» на розширення параметрів проектування так, щоб просторові рішення від початку враховували різноманіття

користувачів і не потребували стигматизуючих доповнень. Відповідно інклюзивність постає не «додатковою опцією», а базовою характеристикою якісного міського публічного простору [8].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Інклюзивність міських публічних, зокрема зелених, просторів упродовж останніх років розглядається як важливий показник їхньої якості. У працях, присвячених організації міського середовища, увага зосереджується на поєднанні принципів універсального дизайну, доступності та різноманітності сценаріїв використання простору, що дозволяє забезпечити комфортне користування для різних груп населення [2; 4; 7; 20]. Окремо наголошується на значенні сенсорних характеристик середовища, сприйняття простору користувачами та ролі зелених зон у підтримці добробуту й якості життя [3; 10; 16].

Разом із цим у низці робіт підкреслюється обмеженість суто нормативного підходу до інклюзивності та необхідність комплексної оцінки якості публічних просторів, що враховує просторові рішення, користувацький досвід і соціальний контекст [5; 11]. Це свідчить про формування підходу, у межах якого інклюзивність розглядається не як окрема вимога, а як інтегральна характеристика якості міського ландшафтного середовища.

МЕТА

Обґрунтувати інклюзивність як інтегральний критерій якості ландшафтного дизайну міських зелених громадських просторів та визначити її роль у формуванні комфортного й справедливого міського середовища.

Для досягнення мети виконано такі завдання: проаналізовано сучасні підходи до універсального та інклюзивного ландшафтного дизайну; узагальнено ключові параметри якості міських зелених громадських просторів; систематизовано їх у вигляді структурованої моделі індикаторів інклюзивності; запропоновано практичний алгоритм застосування моделі в проектуванні та оцінюванні якості міських зелених громадських просторів.

Застосовано методи теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу та систематизації підходів.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Міські парки як різновид публічних просторів мають забезпечувати відкритість і рівний доступ, однак у реальних умовах рекреаційні можливості та якість просторового досвіду нерівномірно розподіляються між

групами користувачів. Інклюзивний дизайн у цьому контексті розглядається як інструмент подолання рекреаційної нерівності та досягнення просторової справедливості в межах міських зелених громадських просторів [20].

Одним із ключових пояснювальних понять є дизайн-виключення: просторові рішення можуть «мимоволі» виключати окремі групи навіть за відсутності формальних обмежень доступу. Тому інклюзивний дизайн спрямований на зменшення таких форм виключення через переосмислення просторових, функціональних і поведінкових параметрів ландшафтного середовища. Інклюзивність проявляється і у зовнішньому вимірі (пересування, доступ до зон, інфраструктура), і у внутрішньому – як почуття прийняття, безпеки та комфорту. Простір може бути формально доступним, але фактично непридатним для користування певними групами через емоційне відчуження чи страх [20].

Попри наявність численних нормативних і методичних документів, багато з них виявляються недостатніми для формування справді інклюзивних парків. Їх фрагментарність і вузька орієнтація часто зводять інклюзивність до технічних параметрів (ухили, ширина проходів, допоміжні елементи), залишаючи поза увагою цілісний користувацький досвід. Окремою проблемою є дисбаланс у врахуванні потреб: перевага надається дорослим користувачам із фізичними порушеннями, тоді як потреби інших груп (ментальні порушення, супровід, вікові відмінності) інтегруються слабше [19].

Відсутність чіткої методології планувального процесу (послідовності дій, інтеграції зонування, логіки руху та сценаріїв використання) знижує ефективність інклюзивних рішень: бар'єри часто виникають на стиках функціональних зон, а не в окремих елементах. Отже, підвищення якості ландшафтного дизайну інклюзивного парку потребує переходу від набору «доступних деталей» до сприйняття парку як єдиної просторової системи спільного користування [19].

Інклюзивність міських парків постає багатовимірною характеристикою, що поєднує фізичні, поведінкові та соціальні аспекти взаємодії людини з простором. Якість інклюзивного парку визначається не лише доступом до окремих зон, а здатністю підтримувати різні сценарії використання для користувачів різного віку та рівня мобільності, зберігаючи логіку руху, зрозумілість структури й безпечні переходи між зонами. Наявність різних рівнів активності (від динамічних до камерних) зменшує взаємне витіснення груп і підвищує інклюзивність використання [14].

Оцінка інклюзивності ґрунтується на аналізі реальної взаємодії користувачів із простором: рівномірність активності, відсутність «мертвих» ділянок, можливість свободи вибору й адаптації практик користування під власні потреби. Універсальний дизайн у цьому підході є основою формування середовища, яке забезпечує гнучкість, безпеку й зрозумілість без потреби у стигматизуючих «спеціальних» рішеннях [14].

Інклюзивні публічні відкриті простори пов'язуються зі сталим розвитком міст. Якість таких просторів визначається не лише фізичною доступністю, а здатністю забезпечувати рівні можливості користування для людей із різними фізичними, соціальними та економічними характеристиками. Наявність стандартів і рекомендацій не гарантує інклюзивності без локальної адаптації, ефективного контролю, міждисциплінарної взаємодії та впровадження принципів інклюзивності на ранніх етапах проектування протягом усього життєвого циклу простору [7].

Підвищення якості інклюзивних просторів пов'язують із залученням користувачів та місцевих спільнот до проектування й управління, що зменшує ризик просторового виключення та підвищує адаптивність середовища [7]. Цифрові технології й інструменти просторового аналізу розглядаються як додатковий ресурс підвищення доступності та гнучкості, за умови поєднання з людським досвідом і партисипативними практиками [7; 11].

Контекст добробуту міста підсилює ці висновки: інклюзивний дизайн розглядається як інструмент, що підтримує фізичне, психологічне та соціальне благополуччя. Після пандемії COVID-19 публічні відкриті простори стали ключовими середовищами активності й взаємодії, що виявило системні недоліки їхньої доступності. Поєднання універсального та інклюзивного дизайну трактують як інтегральний критерій якості середовища, орієнтований на гідність, автономію й комфорт [2].

Міські зелені громадські простори мають екологічні, соціальні та рекреаційні переваги; їхня якість проявляється через здатність підтримувати фізичну активність, соціальні контакти та психологічне відновлення, що пов'язується з якістю життя мешканців. Водночас якість не визначається лише наявністю/площею зелені: ключовими є функціональність, сценарії використання, доступність, відчуття безпеки й доглянутості, які стимулюють регулярне користування [13].

Сприйняття зелених просторів – важливий індикатор якості: воно формується на основі сенсорного досвіду й емоційних

реакцій. Візуальна привабливість, сприйняття природності та акустичний комфорт суттєво впливають на задоволеність і прив'язаність до місця. Екосистемні функції можуть бути менш «видимими» для користувачів, тому їхній позитивний ефект сильніше реалізується там, де екологічні переваги підкріплені якісним дизайном і зручністю користування [12]. Отже, оцінка якості зелених просторів потребує поєднання об'єктивних характеристик і суб'єктивного досвіду користувачів [12; 13].

Міждисциплінарний підхід public health підсилює ці висновки: багатофункціональні зелені простори розглядаються як інклюзивний ресурс громадського здоров'я. Їхня якість пов'язується зі здатністю забезпечувати рівний доступ до позитивних ефектів для здоров'я різних груп населення, зменшуючи просторові й соціальні бар'єри. Багатофункціональність (різні сценарії активності й відпочинку) підвищує інклюзивність, якщо простір є зрозумілим, безпечним і адаптивним та не створює «ієрархії» користувачів [16].

Якість міських громадських просторів значною мірою визначається безпекою та відчуттям захищеності. Простори, що не викликають відчуття безпеки, обмежують можливість повноцінного користування для вразливих груп. Інклюзивний ландшафтний дизайн у цьому аспекті передбачає читабельну структуру, освітлення, візуальну відкритість, зрозумілу навігацію та уникнення ізольованих зон; ці рішення підсилюють довіру до простору й соціальну активність [9].

Окремим виміром якості є сенсорна інклюзивність. Для людей із порушеннями зору важлива читабельність простору через різні канали сприйняття. Тактильні елементи, різні типи покриттів, звукові орієнтири, ароматичні рослини та чітка просторова структура підвищують автономність і безпечність користування, водночас покращуючи комфорт ширшого кола користувачів. Сенсорний дизайн інтегрується в загальну структуру зеленого простору, не створюючи ізольованих зон, і має терапевтичний потенціал через зниження стресу та підтримку психоемоційного відновлення [3; 6].

Інноваційні технології в ландшафтному дизайні розглядаються як чинник підвищення функціональної та екологічної ефективності зелених просторів і формування комфортного середовища. Комфорт виступає показником якості, а технологічні рішення (керування освітленням, мікрокліматом, інфраструктурою) можуть підсилювати інклюзивний потенціал через адаптивність і зниження фізичних та сенсорних навантажень [5].

Алгоритмічні методи оцінки якості публічних просторів (зокрема інструменти ШІ) відкривають можливості для масштабного аналізу, але не здатні повноцінно відтворити різноманіття користувацького досвіду без включення партисипативних підходів. Якість простору формується на перетині об'єктивних характеристик і суб'єктивного сприйняття, тому цифрові інструменти мають доповнювати, а не замінювати людську оцінку. Інклюзивність при цьому є ключовим принципом: без врахування різних груп користувачів алгоритмічні моделі ризикують відтворювати просторові нерівності [11].

У підходах до трансформації зелених зон загального користування інклюзивний дизайн розглядається як основа підвищення якості середовища: зелені простори мають бути доступними, зрозумілими та комфортними для різних груп населення. Доступні маршрути, логічна просторова-планувальна структура, безпечні покриття й елементи благоустрою поєднуються з психологічним комфортом (відкритість, передбачуваність, безпека), що безпосередньо впливає на оцінку якості ландшафтного дизайну [1].

Інклюзивний ландшафтний дизайн як підхід до формування міських громадських просторів пов'язується з соціальною взаємодією, рівним доступом і якістю повсякденного використання. Якість простору розкривається через доступність, безпеку, різноманіття активностей та елементи благоустрою, а також через здатність підтримувати соціальні контакти, зменшувати ізоляцію й формувати відчуття приналежності [18].

У сучасній теоретико-проектній рамці інклюзивність може трактуватися ширше – як етика й практика співжиття в міському середовищі, де якість ландшафтного дизайну пов'язується зі здатністю простору підтримувати взаємозалежності між людьми, живими системами, ґрунтом, водою, рослинністю та технічними інфраструктурами. У такому баченні критерії якості зелених просторів доповнюються виміром відповідальності за підтримку живих систем як умови життєздатності міста. Цей підхід підсилює зв'язок інклюзивності з довгостроковою стійкістю міських зелених громадських просторів [15].

Після попереднього теоретичного обґрунтування інклюзивності міського простору логічним кроком є напрацювання практичного інструменту оцінки. Для цього розроблено таблицю з десятьма індикаторами інклюзивності, яка об'єднує ключові критерії, виокремлені в дослідженні. Такий інструмент дозволяє сформулювати єдині підходи до вимірювання

доступності та рівності в організації простору. Перед безпосереднім використанням таблиці доцільно ознайомитися з її структурою і методикою оцінки.

Таблиця 1 подає операціоналізовану модель індикаторів інклюзивності як критерію якості: для кожного критерію визначено його важливість і наведено спосіб практичного виявлення, що дає змогу виконувати уніфіковану експертну оцінку простору. Кожен критерій оцінюється за шкалою від 0 до 3 балів (де 0 означає повну відсутність відповідного елементу, а 3 – його повне виконання або присутність). Максимальний можливий бал за всі десять показників – 30. Загалом така кількісна система дає змогу комплексно оцінити рівень інклюзивності будь-якого публічного міського простору. Далі наведена інструкція з використання таблиці.

Інтерпретація отриманого сукупного результату: за сумарною кількістю набраних балів рівень інклюзивності простору може бути інтерпретований таким чином: значення від 0 до 10 балів свідчать про низький рівень інклюзивності простору; показники в межах 11–20 балів відповідають середньому рівню інклюзивності; результати від 21 до 30 балів характеризують високий рівень інклюзивності простору.

Таблиця призначена для фахівців із містобудування та архітектури (для комплексного врахування потреб різних груп населення під час проектування й планування просторів), представників місцевих громад та громадських організацій (для контролю і моніторингу інклюзивності існуючих чи нових просторів) та управлінців органів місцевого самоврядування (для розробки стратегічних планів і політик щодо доступності середовища).

На етапі планування та проектування простору необхідно поетапно зіставляти проектні рішення з кожним індикатором і надавати відповідні бали; при ревіталізації існуючих об'єктів таблиця допомагає оцінити, наскільки майбутні зміни підвищують інклюзивність простору; під час аудиту чи оцінювання вже реалізованого об'єкта за допомогою таблиці фіксуються наявні переваги та недоліки з точки зору доступності і рівних можливостей.

Застосовувати модель доцільно до початку створення нового простору – щоб врахувати інклюзивні вимоги на стадії концепції; під час реконструкції або будівництва – для коригування проектних рішень; після введення об'єкта в експлуатацію – для контролю відповідності виконаних робіт інклюзивним стандартам.

Таблиця 1

Модель індикаторів інклюзивності для оцінки якості міських зелених громадських просторів

Критерії інклюзивності	Важливість критерія	Як застосувати/виявити на практиці
1. Проста навігація та орієнтація.	Дає змогу всім користувачам, зокрема з когнітивними або сенсорними особливостями, орієнтуватися у просторі без стресу.	Наявність чіткої структури, оглядовості, маркування, контрастних покажчиків, тактильних орієнтирів.
2. Доступність входів та маршрутів.	Забезпечує вхід у простір без бар'єрів для маломобільних груп.	Аналіз кількості та якості входів, наявність пандусів, плавних переходів, адекватної ширини доріжок.
3. Якість базової інфраструктури.	Сприяє довшому перебуванню та рівному користуванню простором.	Наявність лав, тіні, смітників, води, освітлення, укриття, елементів навігації.
4. Пішохідна та транспортна доступність.	Створює рівний доступ з різних районів міста.	Оцінка з'єднаності з тротуарами, зупинками транспорту, наявність переходів і знаків.
5. Сенсорна різноманітність.	Позитивно впливає на орієнтацію, безпеку, психоемоційний стан.	Включення ароматичних рослин, текстур, кольорів, тактильних і звукових елементів.
6. Соціальна відкритість та різноманітність.	Забезпечує залученість різних груп, знижує стигматизацію.	Чи є місця для різних типів активностей: тихі, галасливі, групові, індивідуальні.
7. Відчуття безпеки.	Визначає готовність людей залишатися в просторі.	Аналіз освітлення, наявності оглядовості, активності оточення, відсутності ізольованих зон.
8. Гнучкість та адаптивність простору.	Дає змогу використовувати простір за різними сценаріями.	Оцінка мобільності меблів, багатофункціональності зон, просторової трансформації.
9. Якісне утримання та управління.	Впливає на сталу привабливість і доступність простору.	Стан покриттів, озеленення, чистота, частота оновлення, реагування на потреби.
10. Врахування історичного, соціального та демографічного контексту.	Забезпечує культурну доречність і прийнятність простору.	Чи враховано історію місця, потреби спільноти, характер мікрорайону.

ВИСНОВКИ

Аналіз сучасних наукових публікацій, присвячених універсальному та інклюзивному дизайну міських зелених громадських просторів, дозволяє розглядати інклюзивність як інтегральний критерій якості ландшафтного дизайну. Узагальнення джерел показує, що якість таких просторів формується не лише через відповідність технічним вимогам доступності, а через здатність середовища забезпечувати рівний доступ, безпеку, зрозумілість і комфорт для різних груп користувачів.

У межах дослідження інклюзивність трактується ширше, ніж адаптація середовища виключно для людей з інвалідністю. Аналіз літератури показує, що інклюзивний міський простір має враховувати потреби дітей, людей похилого віку, батьків з дитячими візочками, осіб із тимчасовими фізичними або психологічними обмеженнями, а також користувачів із сенсорними особливостями, зокрема зниженим зором або чутливістю до шуму. Важливими складовими якості при цьому виступають не лише фізична доступність, а й сенсорна читабельність, відчуття безпеки та психологічний комфорт.

Результати узагальнення наукових підходів свідчать, що інклюзивність міських зелених просторів має багатовимірний характер і формується через поєднання просторово-планувальних, функціональних, сенсорних і соціальних характеристик. Саме взаємодія цих чинників визначає реальний користувачький досвід та впливає на рівень залученості різних груп населення до використання простору.

Практичним результатом дослідження є запропонована модель оцінювання інклюзивності у вигляді системи індикаторів, яка дозволяє перейти від описового аналізу до структурованої оцінки якості публічних зелених просторів. Запропонована таблиця узагальнює ключові критерії інклюзивності та може бути застосована як інструмент аналізу на етапах проектування, реконструкції або аудиту вже реалізованих просторів.

Обмеженням дослідження є його оглядовий характер і відсутність емпіричної перевірки запропонованої моделі на конкретних об'єктах. Разом із тим сформована система індикаторів створює підґрунтя для подальших прикладних досліджень.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з апробацією моделі оцінювання на конкретних міських зелених просторах, розширенням аналізу за рахунок порівняльних кейсів, а також залученням користувачів до оцінювання інклюзивності через опитування

та спостереження. Це дозволить поглибити розуміння взаємозв'язку між якістю ландшафтного дизайну та реальними потребами різних груп міського населення.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Іщенко Д. М., Гаврик О. Ю. Дизайн інклюзивних середовищ як основа для трансформації зелених зон загального користування. *Архітектурний вісник КНУБА*. 2025. № 34. С. 147–165. DOI: <https://doi.org/10.32347/2519-8661.2025.34.147-165>.

[2] Abdel-Razek S.A., Abdel-Razak H.A., Zakaria S.M.S. Universal and inclusive design in public open spaces for wellbeing-oriented cities: design strategies for the case of Alexandria public beach. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2024. Vol. 19 (6). P. 2037–2049. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.190604>.

[3] Abouebeid S. Inclusive Design of Urban Spaces: Deaf and Blind Urbanism through Spatial and Multi-sensory Design. 2019. P. 37. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.10789.35049>

[4] Carrera L. Designing Inclusive Urban Places. *Italian Sociological Review*. 2022. Vol. 12 (1). P. 141–158. DOI: <https://doi.org/10.13136/isr.v12i1.522>.

[5] Czarnecki B., Chodorowski M. P. Urban Environment during Post-War Reconstruction: Architectural Dominants and Nodal Points as Measures of Changes in an Urban Landscape. *Land*. 2021. Vol. 10 (10). P. 1–23. DOI: <https://doi.org/10.3390/land10101083>.

[6] Erkilic M. Inclusive Schools and Urban Space Diversity: Universal Design Strategies in Use. *METU J. Fac. Archit.* 2012. Vol. 29 (1). P. 193–206. DOI: <https://doi.org/10.4305/METU.JFA.2012.1.11>.

[7] Gupta A., Yadav M., Nayak B. K. A Systematic Literature Review on Inclusive Public Open Spaces: Accessibility Standards and Universal Design Principles. *Urban Science*. 2025. Vol. 9 (6). P. 1–28. DOI: <https://doi.org/10.3390/urbansci9060181>.

[8] Hanson J. Inclusive city: delivering a more accessible urban environment through inclusive design. In: *RICS Cobra 2004 International Construction Conference: responding to change: proceedings*. York, UK, 2004. P. 39. URL: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/3351/> (дата звернення: 15.01.2026).

[9] Inclusive Landscape Design: Supplementary Planning Document. *London Borough of Islington*. 2010. P. 68. URL: <https://www.islington.gov.uk/-/media/sharepoint-lists/public-records/planningandbuildingcontrol/publicity/publicconsultation/20192020/20190926inclusivelandscape设计spdjanuary2010.pdf?la=en&hash=BB63A26CC1893F8AE566D1D800261850F0EB91C8> (дата звернення: 07.01.2026).

[10] Krishnamurthy S. Reclaiming spaces: child inclusive urban design. *Cities & Health*. 2019. Vol. 3(1–2). P. 86–98. DOI: <https://doi.org/10.1080/23748834.2019.1586327>.

[11] Koseki S., Ammar T., Ahmad Mushkani R., Berard H., Tannir S. Évaluation algorithmique inclusive de la qualité des espaces publics. *SHS Web of Conferences*. 2024. Vol. 203 (01005) DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202420301005>.

[12] Kothencz G., Kolcsár R., Cabrera-Barona P., Szilassi P. Urban green space perception and its contribution to well-being. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2017. Vol. 14(7). Art. 766. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph14070766>.

[13] Lee A. C. K., Jordan H. C., Horsley J. Value of urban green spaces in promoting healthy living and wellbeing: prospects for planning. *Risk Management and Healthcare Policy*. 2015. Vol. 8. P. 131–137. DOI: <https://doi.org/10.2147/RMHP.S61654>.

[14] Moore R.C., Cosco N.G. What makes a park inclusive and universally designed?: A multi-method approach. *Open Space: People Space*. London: Taylor & Francis, 1st ed. 2007. P. 85–110.

[15] Prominski M. Designing for conviviality in landscape architecture. *Journal of Landscape Architecture*. 2025. Vol. 19(3). P. 28–39. DOI: <https://doi.org/10.1080/18626033.2025.2470581>.

[16] Selanon P., Puggioni F., Dejnirattisai S. An Inclusive Park Design Based on a Research Process: A Case Study of Thammasat Water Sport Center, Pathum Thani. *Thailand Buildings*. 2024. Vol. 14(6). P. 1–29. DOI: <https://doi.org/10.3390/buildings14061669>.

[17] Trojanowska M. Sensory gardens inclusively designed for visually impaired users. *PhD Interdisciplinary Journal*. 2014. № 1. P. 309–317.

[18] Uslu A., Şahin Körmeçli P. Inclusive Landscape Design to Provide Social Interaction in Urban Spaces. *Current Trends in Science and Landscape Management*. St. Kliment Ohridski University Press. 2017. P. 9–22.

[19] 남현경, 김아연. 장애·비장애인 통합 환경으로서의 통합공원 조성을 위한 관련 가이드라인 분석. 한국조경학회지. 2024. Vol. 45(2). P. 89–100. DOI: <https://doi.org/10.9715/KILA.2017.45.2.089>.

[20] 周兆森, 林广思. 抵抗设计排斥的城市公园包容性设计理论. 风景园林. 2021. Vol. 28(5). P. 36–41. DOI: <https://doi.org/10.14085/j.fjyl.2021.05.0036.06>.

REFERENCES

[1] Ishchenko, D. M., & Havryk, O. Yu. (2025). Dyzain inkluzyvnykh seredovyshch yak osnova dlia transformatsii zelenykh zon zahalnoho korystuvannia [Design of inclusive environments as a basis for the transformation of public green spaces]. *Arkhitekturnyi visnyk KNUBA – Architectural Bulletin of KNUBA*, №. 34, S. 147–165. DOI: <https://doi.org/10.32347/2519-8661.2025.34.147-165> [in Ukrainian].

[2] Abdel-Razek, S. A., Abdel-Razak, H. A., & Zakaria, S. M. S. (2024). Universal and inclusive design in public open spaces for wellbeing-oriented cities: Design strategies for the case of Alexandria public beach. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, Vol. 19(6). P. 2037–2049. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.190604> [in English].

[3] Aboueheid, S. (2019). Inclusive design of urban spaces: Deaf and blind urbanism through spatial and multi-sensory design. P. 37 DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.10789.35049> [in English].

[4] Carrera, L. (2022). Designing inclusive urban places. *Italian Sociological Review*, Vol. 12(1). P. 141–158. DOI: <https://doi.org/10.13136/isr.v12i1.522> [in English].

[5] Czarnecki, B., & Chodorowski, M. P. (2021). Urban environment during post-war reconstruction: Architectural dominants and nodal points as measures of changes in an urban landscape. *Land*, Vol. 10(10). P. 1–23. DOI: <https://doi.org/10.3390/land10101083> [in English].

[6] Erkiç, M. (2012). Inclusive schools and urban space diversity: Universal design strategies in use. *METU Journal of the Faculty of Architecture*, Vol. 29(1). P. 193–206. DOI: <https://doi.org/10.4305/METU.JFA.2012.1.11> [in English].

[7] Gupta, A., Yadav, M., & Nayak, B. K. (2025). A systematic literature review on inclusive public open spaces: Accessibility standards and universal design

principles. *Urban Science*, Vol. 9(6). P. 1–28. DOI: <https://doi.org/10.3390/urbansci9060181> [in English].

[8] Hanson, J. (2004). Inclusive city: Delivering a more accessible urban environment through inclusive design. *RICS Cobra 2004 International Construction Conference: responding to change: proceedings*. York, UK, P. 39, from [tps://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/3351/](https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/3351/) [in English].

[9] Inclusive Landscape Design: Supplementary Planning Document. (2010). *London Borough of Islington*, P. 68, from <https://www.islington.gov.uk/-/media/sharepoint-lists/public-records/planningandbuildingcontrol/publicity/publicconsultation/20192020/20190926inclusivelandscapedesignspdjanuary2010.pdf?la=en&hash=BB63A26CC1893F8AE566D1D800261850F0EB91C8> [in English].

[10] Krishnamurthy, S. (2019). Reclaiming spaces: Child inclusive urban design. *Cities & Health*, Vol. 3(1–2). P. 86–98. DOI: <https://doi.org/10.1080/23748834.2019.1586327> [in English].

[11] Koseki S., Ammar T., Ahmad Mushkani R., Berard H., Tannir S. (2024). Évaluation algorithmique inclusive de la qualité des espaces publics. *SHS Web of Conferences*. Vol. 203. Art. 01005. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202420301005> [in French].

[12] Kothencz, G., Kolcsár, R., Cabrera-Barona, P., & Szilassi, P. (2017). Urban green space perception and its contribution to well-being. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, Vol. 14(7). Art. 766. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph14070766> [in English].

[13] Lee, A. C. K., Jordan, H. C., & Horsley, J. (2015). Value of urban green spaces in promoting healthy living and wellbeing: prospects for planning. *Risk Management and Healthcare Policy*, Vol. 8. P. 131–137. DOI: <https://doi.org/10.2147/RMHP.S61654> [in English].

[14] Moore, R. C., & Cosco, N. G. (2007). What makes a park inclusive and universally designed?: A multi-method approach. In *Open Space: People Space* (1st ed.) London: Taylor & Francis. P. 85–110 [in English].

[15] Prominski, M. (2025). Designing for conviviality in landscape architecture. *Journal of Landscape Architecture*, Vol. 19(3). P. 28–39. DOI: <https://doi.org/10.1080/18626033.2025.2470581>. [in English].

[16] Selanon, P., Puggioni, F., & Dejnirattisai, S. (2024). An inclusive park design based on a research process: A case study of Thammasat Water Sport Center, Pathum Thani, Thailand. *Buildings*, Vol. 14(6). P. 1–29. DOI: <https://doi.org/10.3390/buildings14061669>. [in English].

[17] Trojanowska, M. (2014). Sensory gardens inclusively designed for visually impaired users. *PhD Interdisciplinary Journal*, № 1. P. 309–317. [in English].

[18] Uslu, A., & Şahin Körmeçli, P. (2017). Inclusive landscape design to provide social interaction in urban spaces // *Current Trends in Science and Landscape Management* P. 9–22. St. Kliment Ohridski University Press.

[19] Nam, H., & Kim, A. (2017). Jangae-bijangaein tonghap hwangyeong-euroseo-ui tonghap gongwon joseong-eul wihan gwallyeon gaideullain bunseok [Analysis of Design Guidelines for Inclusive Parks as an Inclusive Environment for the Disabled and the Non-Disabled]. *Hanguk Jogyeong Hakhoeji – Journal of the Korean Institute of Landscape Architecture*, Vol. 45(2). P. 89–100. DOI: <https://doi.org/10.9715/KILA.2017.45.2.089>. [in Korean].

[20] Zhou, Z., & Lin, G. (2021). Dikang sheji paichi de chengshi gongyuan baorongxing sheji lilun [Research on the Theory of Inclusive Design for Urban Parks Resisting Design Exclusion]. *Fengjing Yuanlin – Landscape Architecture*. Vol. 28(5). P. 36–41. DOI: <https://doi.org/10.14085/j.fjyl.2021.05.0036.06>. [in Chinese].

ABSTRACT**Lytvynchuk D., Tyshchenko O. Inclusivity as a Quality Criterion in Contemporary Landscape Design of Urban Green Public Spaces**

This paper conceptualises inclusivity as a core quality criterion in contemporary landscape design of urban green public spaces. It examines how spatial-planning, functional programming, and sensory qualities of green areas shape accessibility, comfort, and user experience for diverse user groups, irrespective of age, physical abilities, or socio-demographic characteristics. The paper synthesises universal - and inclusive - design approaches in relation to creating high-quality urban environments that support equal access, safety, and multifunctional use.

Purpose. *To substantiate inclusivity as an integral quality criterion in the landscape design of urban green public spaces and to clarify its role in shaping comfortable and equitable urban environment.*

Methodology. *The study draws on a critical review and synthesis of contemporary scholarship on inclusive and universal design, public-space quality assessment, and the contribution of green spaces to population well-being. The analysis applies methods of theoretical generalization, comparative analysis, and systematization of evaluation approaches.*

Results. *A structured model of inclusivity indicators is proposed to assess the quality of urban green public spaces across ten interrelated criteria: legible navigation and orientation; accessible entrances and routes; adequate basic infrastructure; pedestrian and transport accessibility; sensory legibility and diversity; social openness and user diversity; perceived safety; spatial flexibility and adaptability; quality maintenance and management; and sensitivity to historical, social, and demographic context.*

Scientific novelty. *The paper offers an operationalised set of criteria and a scoring scale for inclusivity as a design-oriented and expert diagnostic tool for assessing the quality of urban landscape environments.*

Practical relevance. *The proposed model can be used to support design, re-development, and audit processes for urban green public spaces.*

Keywords: *inclusivity, landscape design, urban environment, green public spaces, quality of space, universal design, accessibility, multifunctionality, sensory inclusivity, user experience, spatial safety, social interaction, urban planning, sustainable development.*

AUTHOR'S NOTE:

Lytvynchuk Daria, student of the 3rd year educational program Landscape Design at the Plant Biology Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: lytvynchukdaria@knu.ua, orcid: 0009-0008-5509-8064.

Tyshchenko Oksana, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor at the Plant Biology Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: oksana_tyshchenko@knu.ua, orcid: 0000-0002-5709-1252.

Дата першого надходження статті до видання: 05.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії
відкритого доступу CC BY 4.0

